

Neformalusis technologinis vaikų ugdymas Vilniaus mieste

Birutė Žygaitienė¹, Jūratė Sinkevičienė²

- ¹ Lietuvos edukologijos universitetas, Gamtos, matematikos ir technologijų fakultetas, Technologijų ir technologinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, 01806 Vilnius, birute.zygaitiene@leu.lt
- ² Lietuvos edukologijos universitetas, Gamtos, matematikos ir technologijų fakultetas, Technologijų ir technologinio ugdymo katedra, Studentų g. 39, 01806 Vilnius, jurate.sinkeviciene@gmail.com

Anotacija. Remiantis atlikto tyrimo duomenimis, straipsnyje nagrinėjamos Vilniaus miesto neformaliojo vaikų švietimo ugdymo krypčių pasirinkimo galimybės ir veiksniai, lemiantys vaikų ir jaunimo dalyvavimą neformaliojo technologinio ugdymo veikloje. Aptariama neformaliojo švietimo įstaigų svarba ugdant vaikų ir jaunimo asmenines, socialines, mokymosi kompetencijas. Straipsnyje analizuojamos pagrindinės neformaliojo technologinio ugdymo organizavimo problemos Vilniaus miesto neformaliojo švietimo įstaigose ir tėvų požiūris į neformaliojo technologinio ugdymo užsiėmimų veiklą.

Esminiai žodžiai: *technologinis ugdymas, technologinio ugdymo būreliai, neformalusis švietimas Vilniaus mieste.*

Įvadas

Problemos aktualumas. Šiuolaikinėje, nuolat kintančioje visuomenėje žmogui svarbiausia mokėjimas mokytis, pilietiškumas, gyvenimo įgūdžiai, kultūrinės, socialinės kompetencijos. Siekiant padėti vaikams atrasti save ir kūrybiškai prisitaikyti visuomenėje, svarbu sudaryti sąlygas veiksmingam vaikų ir jaunimo laisvalaikiui, didinti pasirinkimo galimybes.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatyme (2011) apibrėžiama neformaliojo ugdymo paskirtis – pagal ilgalaikes programas sistemiškai plėsti tam tikros srities žinias, stiprinti gebėjimus ir įgūdžius ir suteikti asmeniui papildomas dalykines kompetencijas. A. Ja-

cikevičiaus (1995) nuomone, neformalusis vaikų švietimas padeda vaikui atskleisti save, savo gebėjimus, duoda galimybę pasireikšti, taip pat formuoja jauno žmogaus poreikius.

Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija nuo 2000 m. inicijavo nemažai tyrimų, atskleidžiančių skirtingus neformaliojo švietimo aspektus Lietuvoje. Pripažįstama, kad užsienio šalyse formalusis švietimas nėra svarbesnis už neformalųjį, kad šios dvi formos papildo viena kitą (*Mokiniai, dalyvaujantys neformaliajame švietime*, 2008). Sudėtinga šalies socialinė ir ekonominė būklė lemia visuomenės, o ypač jaunų žmonių, kultūrinių, dvasinių vertybių nuosmukį, mažina jų galimybes dalyvauti pasirinktoje švietimo veikloje, turiningai leisti laisvalaikį (*Vaikų ir jaunimo socializacijos programa*, 2010). Šiuo metu daugiausia dėmesio yra sutelkta į bendrąjį ugdymą ir turinio kaitą, tačiau iki šiol nepakankamai dėmesio skiriama neformaliajam vaikų švietimui (*Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas*, 2006).

G. Gedvilienės ir V. Zuzevičiūtės (2007) teigimu, švietimo sistema ir jos institucijos turi siekti naujos kokybės, kad sugebėtų parengti asmenis gyventi, veiksmingai dirbti ir kurti profesinės srities žinias, įgūdžius ir kompetencijas.

Šiandien organizuojant technologinį ugdymą atsižvelgiama į Lietuvos visuomenei tenkančius iššūkius ir atsiveriančias naujas galimybes. Atsiranda poreikis ugdyti mąstančią, kūrybingą, iniciatyvią asmenybę, kuri sugebėtų prisitaikyti prie itin greitų pokyčių šiuolaikinėje konkurencingoje visuomenėje. Šiuolaikinis technologinis ugdymas turi būti suvokiamas kaip procesas, kuriame integruojama kūryba ir kūrybinės idėjos bei jų praktinis įgyvendinimas (Širiakovienė, 2005). Tačiau šiuo metu technologinis ugdymas neformaliajame švietime nėra tinkamai įvertintas (Galkauskas, 2007). Vaikai turi vienodas galimybes dalyvauti bendrojo ugdymo mokyklos ir neformaliojo vaikų švietimo mokyklos būreliuose, tačiau stebima ryški tendencija, kad technologijų būreliai nėra populiarūs neformaliojo vaikų švietimo įstaigose.

Tyrimo objektas – Vilniaus miesto neformaliojo vaikų švietimo institucijų technologinio ugdymo organizavimo ypatumai.

Tyrimo tikslas – atskleisti neformaliojo vaikų technologinio ugdymo organizavimo ypatumus Vilniaus mieste.

Tyrimo uždaviniai:

1. Išanalizuoti neformaliojo technologinio ugdymo būrelių pasirinkimo galimybes Vilniaus mieste.
2. Atskleisti vaikų technologinio ugdymo būrelių pasirinkimo veiksnius neformaliajame švietime.
3. Ištirti technologinio ugdymo organizavimo neformaliajame švietime kylančias problemas.

Tyrimo metodai:

1. *Teoriniai*: mokslinės literatūros ir švietimo dokumentų analizė, siekiant išsiaiškinti Vilniaus miesto neformaliojo vaikų švietimo technologinio ugdymo organizavimą.

2. *Empiriniai*: taikant trianguliacijos principą atliktas trijų respondentų grupių (technologijų būrelių pedagogų, tėvų ir 9–14 metų vaikų) tyrimas, siekiant nustatyti neformaliojo technologinio ugdymo organizavimo problemas ir dalyvavimo motyvus.

Atlikta statistinė, grafinė ir koreliacinė tyrimo duomenų analizė taikant SPSS (*Statistical Package for Social Sciences*) programinės įrangos 11.5 versiją. Taikytas Chi kvadratu kriterijus.

Tiriamųjų imties apibūdinimas. Tyrimas buvo vykdomas 2011–2012 metais. Tyrime dalyvavo 526 respondentai iš Vilniaus miesto: 84 technologijų būrelių pedagogai (71 proc. moterų ir 29 proc. vyrų), 250 vaikų iš Vilniaus miesto bendrojo ugdymo mokyklų (65 proc. mergaičių ir 35 proc. berniukų), 192 tėvai (72 proc. moterų ir 28 proc. vyrų).

Tyrimui pasirinktas elektroninis anketavimo metodas, kai respondentams klausimai pateikiami elektroniniu būdu. Anketos buvo skirtos neformaliojo švietimo technologijų būrelių pedagogams, mokiniams ir jų tėvams. Anketos struktūra iš esmės atspindėjo tiek galimas neformaliojo ugdymo formas, tiek teorines metodologines pozicijas.

Neformalusis vaikų švietimas Europos kontekste

Europos Sąjungos šalys narės siekia kuo veiksmingiau tobulinti savo švietimo sistemą. Daugelis šalių vykdo specialią politiką, leidžiančią vaikams ir jaunimui veiksmingai išnaudoti savo laisvalaikį sudarant sąlygas mokinių pasirinkimui. Apžvelgus užsienio mokslininkų A. Rogerso (2005), R. Clarijs (2008) darbus, kuriuose svarstomi neformaliojo švietimo klausimai, pastebėta, kad dažniausiai nagrinėjamas suaugusiųjų mokymasis. Vaikų švietimas analizuojamas fragmentiškai, todėl palyginti neformaliojo švietimo padėtį užsienio šalyse yra sudėtingas uždavinys. Pasak A. Rogerso (2005), neformalusis švietimas užsienio šalyse stokojo reikiamo dėmesio ir buvo siejamas tik su socialinių problemų sprendimu. Pastaruoju metu akivaizdu, kad neformalusis švietimas vėl tampa aktualus. Daugelio šalių švietimo ir mokslo ministrai susidomėjo neformaliojo švietimo pobūdžio kokybe, tikslais bei valstybės vaidmeniu gerinant neformalųjį švietimą (Rogers, 2005; Clarijs, 2008). Neformalųjį švietimą tyrinėjantys autoriai pastebi pagrindines tendencijas: neformaliojo švietimo iniciatyvų skaičiaus ir masto augimas, ribų tarp formaliojo ir neformaliojo švietimo nykimas. Nors patirtis įvairiose šalyse skirtinga, tačiau Lietuvoje tiek nacionaliniu mastu, tiek atskirose savivaldybėse neformaliojo vaikų švietimo srityse problemos tos pačios, su kuriomis susiduriama ir ES šalyse (*Neformaliojo ugdymo aktualijos*, 2012).

Mūsų šalyje susiformavusi vaikų ir jaunimo užimtumo sistema ir išlikusi materialinė bazė – svarbūs veiksniai, įgalinantys organizuoti vaikų ir jaunimo užimtumą ir savišaukimą. Šias funkcijas atlieka valstybės ir savivaldybių švietimo įstaigos – neformaliojo vaikų švietimo mokyklos, bendrojo ugdymo mokyklos, dienos centrai, nevyriausybinės organizacijos, privačios institucijos ir kitos įstaigos, turinčios teisę teikti šias paslaugas (*Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas*, 2006.)

2012 m. rudenį, AIKOS duomenimis, šalyje veikė 289 neformaliojo vaikų švietimo ir formalųjį švietimą papildančio ugdymo mokyklos (toliau – NVŠ mokyklos). Iš jų 52 nevalstybinės neformaliojo vaikų švietimo mokyklos, 5 universalūs daugiafunkciai centrai. Didesniuose miestuose veikė nemažai (19) vaikų ir jaunimo klubų bei vaikų ir jaunimo užimtumo centrų. Nors NVŠ mokyklų vykdomų veiklų įvairovė didelė, vis dėlto didžiausių skaičių sudaro muzikos ir meno mokyklos (meno – 52, muzikos – 47, dailės – 14). Didelė dalis mokyklų yra sporto pakraipos (66 sporto mokyklos ir centrai, 10 kultūros ir sporto, 1 meno ir sporto) (*Neformaliojo ugdymo aktualijos*, 2012).

Specializuotos (muzikos, dailės, sporto) neformaliojo švietimo mokyklos neužtikrina lygių visų vaikų saviraiškos poreikių patenkinimo, nes dažniausiai šios mokyklos atsirenka vaikus pagal gebėjimus. Tai nesuteikia galimybės ugdytis visų socialinių sluoksnių vaikams, ypač tiems, kurie po pamokų patenka į ugdymuisi nepalankią aplinką. Plėtoti gabumus trukdo ne tik gabių vaikų poreikių ir norų neatitinkančios ugdymo programos, nepakankama pedagogų kompetencija, bet ir socialinio dėmesio, finansinės paramos stoka gabiems ir talentingiems vaikams (*Vaikų ir jaunimo socializacijos programa*, 2010). Dabartinis neformaliojo vaikų švietimo plėtros kelias yra brangus, valstybės ir savivaldybės lėšos nėra panaudojamos efektyviausiu būdu. Lietuvoje nesudaromos sąlygos didinti NVŠ prieinamumą ir veiklų įvairovę. Savivaldybės nėra pajėgios savarankiškai užtikrinti sparčios neformaliojo švietimo plėtros (Morkūnienė, 2012).

Popamokinė veikla yra labai svarbi ir reikšminga švietimo sistemos dalis, kuri padeda kiekvienam visuomenės nariui tenkinti saviraiškos poreikius. Pasak A. D. Lebedevos (2000), neformaliai ugdant efektyviau tenkinamas poreikis bendrauti su bendraamžiais ir pedagogais, vykdomas pragmatinis profesinis orientavimas, susijęs su ankstyvuoju profesiniu švietimu, taip pat tenkinami įvairių amžiaus tarpsnių laisvalaikio poreikiai, susiję su organizuotu laisvalaikio praleidimu (Makarskaitė, 2002; Лебедева, 2000). Neformalusis ugdymas suteikia daug pranašumų jame dalyvavusiems vaikams ir jaunuoliams, tačiau Lietuvoje jis nėra visuotinis: įvairių tyrimų ir 2010 m. statistikos šaltinių duomenimis, neformaliojo švietimo veiklose dalyvavo 10–30 proc. šalies vaikų (*Lietuvos švietimas. Tik faktai*, 2010).

Tyrimo rezultatai ir jų aptarimas

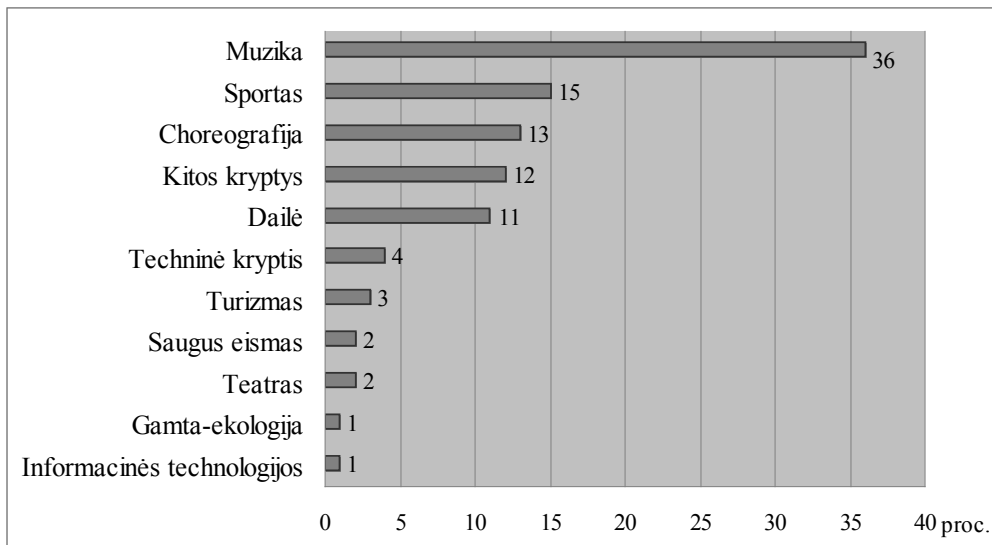
Technologinio ugdymo organizavimo Vilniaus miesto neformaliose įstaigose analizė

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad 44,1 proc. tyrime dalyvavusių vaikų lanko būrelius neformaliojo ugdymo įstaigose, bet nemaža dalis apklaustųjų – net 35,7 proc. – pramogauja su draugais ir nelanko jokių būrelių. Palyginus su 2008 m. ŠMM „Mokiniai, dalyvaujantys neformaliajame švietime“ tyrimu, matyti, kad 40 proc. vidurinių mokyklos vaikų ir 31 proc. pagrindinių mokyklų vaikų nedalyvauja neformaliojo švietimo veikloje (*Mokiniai, dalyvaujantys neformaliajame švietime*, 2008).

Technologinio ugdymo kaita Lietuvoje nagrinėjama jau ne vienus metus, tačiau Vilniaus savivaldybės Švietimo skyriaus statistinės ataskaitos rodo, kad Vilniaus mieste 2011 m. veikė 2 kūrybos centrai ir 12 vaikų ir jaunimo klubų, kuriuose buvo organizuojamas neformalusis technologinis ugdymas, priskiriamas pagal Vilniaus miesto savivaldybės švietimo, kultūros ir sporto departamento Švietimo skyriaus neformaliojo švietimo poskyrio ataskaitas techninės kūrybos kryptis. Tyrimo rezultatai rodo, kad vaikų ir jaunimo laisvalaikio techninės kūrybos užimtumo pasiūla, palyginti su lankančių kitas ugdymo kryptis, yra maža.

Švietimo veiklų pasiūlą lemia ne tiek vaikų interesai, kiek mokyklų ar įstaigų galimybės, kurios, pastiprindamos madas, mažina pasirinkimo galimybes. Vaikų orientavimasis į išimtinai vieną ar kelias veiklas skurdina neformaliojo švietimo galimybių ir pasirinkimo ratą. ŠMM tyrimo ataskaitoje „Popamokinės veiklos veiksmingumas“ matome dalyvavimo popamokinėje veikloje struktūrą. 2003 m. mokykloje ir už jos ribų dominavo sporto, muzikos, meninės pakraipos ir dalykiniai būreliai (*Popamokinės veiklos veiksmingumas*, 2003).

A. Širiakovienė straipsnyje (2005) „Papildomo darbinio (technologinio) ugdymo kaita Lietuvoje“ pažymi, kad mokinių dalyvavimas techninės kūrybos popamokiniuose užsiėmimuose palyginti mažai išplėtotas, sportas ir menas paauglius domino labiau negu techninė kūryba. Ir tai sutampa su mūsų tyrimo rezultatais, kurie rodo, kad didžioji dalis (36 proc.) vaikų neformaliojo ugdymo įstaigose renkasi muzikinius būrelius, 28 proc. lanko sporto ir šokių būrelius, 11 proc. apklaustųjų lanko dailės būrelius. Technologijų būreliai lankomi retai – tai rodo mūsų tyrimo dalyvių lankomumo statistika (4 proc.) (1 pav.).

1 pav. 9–14 m. vaikų, lankančių neformaliojo švietimo ugdymo kryptis, pasiskirstymas (proc.)

Vilniaus savivaldybės Švietimo skyriaus ataskaitos parodė, kad mažiausiai 9–14 metų vaikų lanko teatro (2 proc.), informacinių technologijų (1 proc.) ir gamtos ir ekologijos (1 proc.) būrelius. Taigi galima teigti, kad vaikai labiausiai įsitraukę į muzikinę ir sportinę veiklą.

2012 m. tyrimas atskleidė, kad labiausiai iš technologijų būrelių yra lankomi keramikos (5,3 proc.), vilnos vėlimo (4,7 proc.) ir karoliukų vėrimo (4,4 proc.). Tyrime dalyvavusieji mokiniai renkasi techninę kryptį, nes tai įdomi ir naudinga veikla, taip pat jie nori daugiau išmokti, įgyti naudingų įgūdžių ir atskleisti savo gabumus. Anot I. I. Frišmano, šiose veiklose užsiimantys vaikai tampa aktyviais „savęs kūrėjais“ (Фришман, 2008). E. Brittonas ir kt. teigia, kad technologijos yra procesas, kurio metu keičiama aplinka (gamta), tenkinant savo poreikius, tai žinios, reikalingos sukurti technologinius daiktus ir naudotis tais sukurtais daiktais (Britton et al., 2005). Technologijų pamokose svarbu ne tik ugdytinės veiklos sritys, bet ir jų taikymo galimybės naujoje rinkoje, gebėjimas orientuotis kaip vartotojui (*Pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai*, 2011). Mokant technologijų srityje siekiama derinti mokslo žinias, turinčias reikšmę, ir taikomojo pobūdžio žinias, atskleidžiančias mokslo sąsajas su technologijomis, gamyba ir žmogaus praktiniu gyvenimu. Taigi išryškėja atskirų individų gebėjimo dalyvauti ir kurti technologiškai pažangią visuomenę, jų vertybinių orientacijų svarba (Statauskienė, 2006; Ramanauskaitė, 2002).

Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatose akcentuojama formaliojo ir neformaliojo švietimo misija – padėti asmeniui suvokti šiuolaikinį pasaulį, įgyti kultūrinę bei socialinę kompetenciją ir būti savarankišku, veikliu, atsakingu žmogumi, norinčiu ir gebančiu nuolat mokytis.

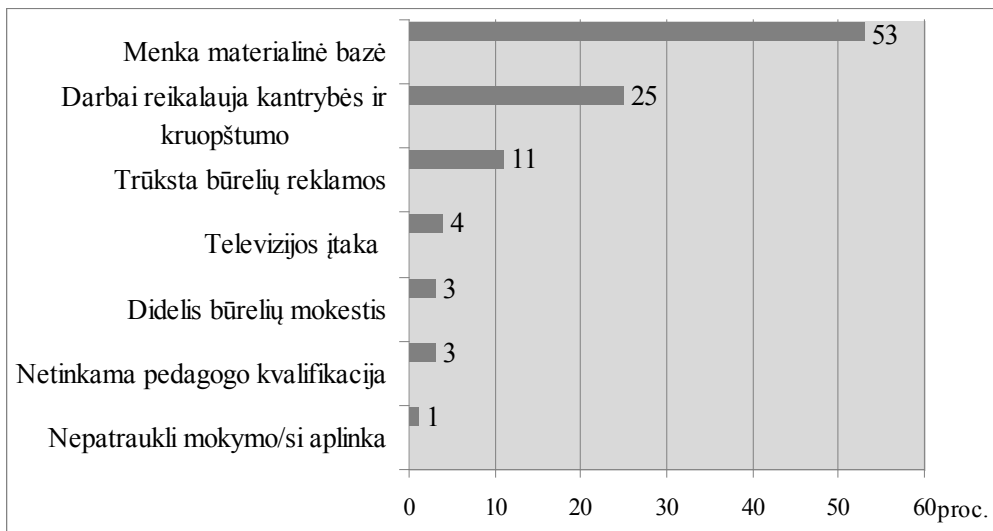
Neformaliojo vaikų švietimo koncepcijoje (2005) rašoma, kad rezultatas, į kurį orientuotas neformalusis vaikų švietimas, yra kompetencijos. Įgytos kompetencijos padeda tapti brandžia asmenybe, gebančia spręsti savo problemas ir aktyviai veikti visuomenėje. Mūsų tyrimas atskleidė, kad per technologijų užsiėmimus vaikai ugdomi socialines, mokymosi ir asmenines kompetencijas. Tai patvirtino ir tyrime dalyvavę technologijų pedagogai ($N = 84$). Nagrinėjant respondentų nuomones apie ugdomas neformaliajame švietime vaikų kompetencijas rasti esminiai koreliaciniai ryšiai ir nustatyta, kad tie pedagogai, kurie neformaliajame švietime skatina vaikus geriau susipažinti ir išmokti dalyko, jie ir padeda vaikams ugdyti mokymosi ($\rho = 0,456$; $p < 0,0001$) ir socialines kompetencijas ($\rho = 0,596$; $p < 0,0001$) (1 lentelė).

Technologinio ugdymo, kaip svarbios švietimo srities, plėtra priklauso nuo kultūrinių, ekonominių ir socialinių aplinkos veiksnių. Mokslininkai R. Mc Cormickas ir kolegės atskleidė, kad konkrečios šalies technologinio ugdymo sistemos elementus ir technologinio ugdymo rezultatą lemia tos visuomenės vidiniai socialiniai, kultūriniai, politiniai, ekonominiai veiksniai, techninės pažangos lygis (Mc Cormick et al., 1993; Seemann, 2003; Rasinen, 2003).

1 lentelė. Technologijų mokytojų požiūrio į neformaliajame švietime ugdomas vaikų kompetencijas ranginė koreliacija

	Neformaliajame švietime ugdomos vaikų asmeninės kompetencijos	Neformaliajame švietime ugdomos mokymosi kompetencijos	Neformaliajame švietime ugdomos socialinės kompetencijos
Neformaliojo ugdymo įstaigų reikšmė vaiko ugdyme	0,347 0,001	0,006 0,954	0,090 0,416
Neformalusis švietimas skatina geriau susipažinti ir išmokti dalyko	0,129 0,243	$\rho = 0,456$ $p < 0,0001$	$\rho = 0,596$ $p < 0,0001$
Neformalusis švietimas padeda vaikui išreikšti save ir atsiskleisti	0,345 0,001	0,239 0,029	0,322 0,003

Tyrime dalyvavusių pedagogų nuomonės analizė parodė, kad technologijų būrelius renkasi vis mažiau vaikų, nes būreliai yra mažai finansuojami, trūksta priemonių, įrankių ir medžiagų (53 proc.). Dalis mokinių mielai lankytų technologijų būrelius, bet dėl finansinių problemų tėvai negali savo vaikų leisti į technologijų būrelius, nes iš savo atlyginimų neįperka reikalingų priemonių. Kita svarbi šių būrelių nelankymo priežastis, anot pedagogų, kūrybinis darbas, reikalaujantis kruopštumo ir kantrybės (25 proc.), o šiandieninė situacija rodo, kad ugdytiniai orientuojasi į veiklas, kuriuose rezultatai pasiekiami greitai. 11 proc. pedagogų teigia, kad technologijų būreliams trūksta reklamos arba ji yra per maža (2 pav.).

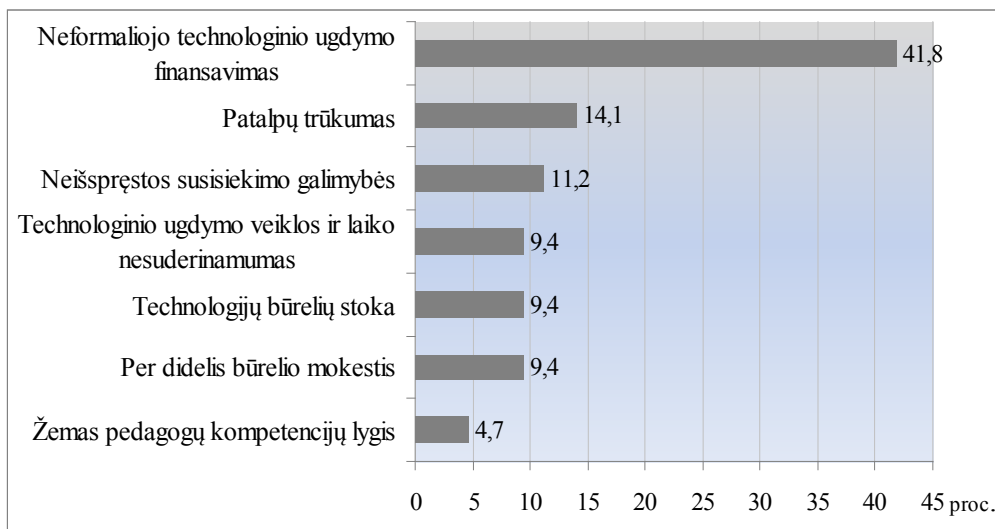
2 pav. Technologinio ugdymo būrelių nepopuliarumo priežastys (proc.)

Televizijos įtaka, visuomenės nuomone, yra didelė ir tai taip pat keičia technologijų veiklų pasirinkimą (4 proc.), nes TV laidose įvairi veikla pateikiama patraukliai, sudomina vaikus rinktis populiarias veiklos sritis. Neformaliojo ugdymo veiklos efektyvumas taip pat priklauso nuo neformaliojo švietimo pedagogo asmenybės ir jo kvalifikacijos (3 proc.), kiek mažiau (1 proc.) – nuo ugdymo(si) aplinkos (2 pav.).

Pagrindinės problemos organizuojant neformalųjį technologinį ugdymą

Dokumentų analizė parodė, kad pagrindinė problema – neformaliojo technologinio ugdymo finansavimas, kadangi neformalusis švietimas yra savarankiška savivaldybių funkcija, atskiros savivaldybės labai skirtingai finansuoja (nuo 1 103 iki 4 027 Lt vienam neformaliojo vaikų švietimo mokyklos ugdytiniui ir nuo 96 iki 1 698 Lt lėšų vienam bendrojo ugdymo mokyklos vaikui per metus). Vidutiniškai savivaldybės neformaliajam švietimui skiria apie 7 proc. švietimo biudžeto. Nevienodas sąlygas gauti finansavimą turi valstybiniai, savivaldybių, nevyriausybiniai neformaliojo ugdymo teikėjai (*Neformaliojo švietimo vaikų koncepcija*, 2005). Akivaizdu, kad Lietuvoje esmines egzistuojančias neformaliojo ugdymo problemas stengiamasi spręsti trumpalaikėmis finansavimo strategijomis, programomis. Tačiau šiuo metu didžiausia dalis valstybės skirto finansavimo neformaliajam švietimui yra bendrojo ugdymo mokyklų mokinio krepšelio dalis. Neformaliojo švietimo įstaigos kol kas yra tik „antrinė“ sritis, kurios tiesioginis finansavimas yra skurdus (*Vaikų ir jaunimo socializacijos programa*, 2010).

Empirinis tyrimas taip pat atskleidė pagrindines neformaliojo technologinio ugdymo problemas: nepakankamas neformaliojo technologinio ugdymo finansavimas, kuris riboja veiklų pajvairinimą; skurdus inventorius; apleistos patalpos – su tuo sutinka didžioji dalis pedagogų (41,8 proc.) (3 pav.).

3 pav. *Pagrindinės problemos organizuojant neformalųjį technologinį ugdymą (proc.)*

Net 14,1 proc. pedagogų patvirtino, kad trūksta finansų įrengti technologijų klases, kur atitinkamoje aplinkoje galėtų ugdytis vaikai. Patalpos yra nedidelės ir nepritaikytos technologijų būrelių veiklai, bet pedagogai dirba jiems pasiūlytose klasėse. 11,2 proc. teigia, kad neišspręstos susisiekimo galimybės. 9,4 proc. mano, jog organizuojant neformalųjį technologinį ugdymą iškyla problema – tai technologinio ugdymo veiklos laiko nesuderinamumas su kitais vaikų lankomais būreliais. Šiandieninė situacija rodo, kad vaikų užimtumas skirtingas: vieni visiškai nelanko būrelių, o kiti labai aktyvūs ir lanko net po kelis būrelius. Todėl didžioji dalis vaikų, kurie domisi net keliomis veiklų sritimis, pirmiausia lanko populiariesnius būrelius, tokius kaip šokiai ir muzika, o jei užtenka laiko, renkasi technologijų būrelius (3 pav.).

Tėvų požiūris į neformaliojo technologinio ugdymo užsiėmimų veiklą

Tiriant tėvų požiūrį į vaikų dalyvavimą neformaliojo technologinio ugdymo veikloje buvo nustatyta, kad didžioji dalis tėvų domisi neformaliojo ugdymo veikla. Mūsų anketinės apklausos rezultatai parodė, kad didžioji dalis tėvų (93,2 proc.) norėtų, kad jų vaikas (-ai) lankytų neformaliojo ugdymo būrelius mokykloje ir kitose įstaigose ir tik maža dalis tėvų (4 proc. – 2,3 proc. moterų ir 11,3 proc. vyrų) nenori, kad jų vaikas (-ai) lankytų neformaliojo ugdymo būrelius. Daugiau nei ketvirtadalis (28,2 proc.) respondentų tėvų skatina vaikus kuo aktyviau dalyvauti neformaliojo technologinio ugdymo veikloje. Net 15,9 proc. tėvų nerūpi, ar vaikai dalyvauja neformaliajame technologiniame ugdyme.

Dauguma tėvų (99,4 proc.) mano, kad šioje veikloje geriau atsiskleidžia vaiko talentas ir vaikas save išreiškia, taip pat vaikas (-ai) įgyja pasitikėjimo savimi. 98,1 proc. tėvų pasisako, kad vaikai šioje veikloje ugdo kūrybiškumą ir, jų manymu, yra reikšminga. Rasti koreliaciniai ryšiai ir nustatyta, kad tėvai mano, kad neformaliojo švietimo veikloje vaikai įgyja daugiau pasitikėjimo savimi ($\rho = 0,599$; $p < 0,0001$), išmoksta bendrauti ir bendradarbiauti ($\rho = 0,531$; $p < 0,0001$), geriau save išreiškia ir išmoksta dalyko ($\rho = 0,495$; $p < 0,0001$) (2 lentelė).

Neformaliojo švietimo veikloje vaikai turi galimybę atskleisti save kaip asmenybę, tobulinti individualius gebėjimus, prisitaikyti, būti lankstesni, gebėti spręsti iškilusias problemas. Todėl 25,1 proc. tėvų teigia, kad nori ugdyti vaiką (-us) neformaliojo ugdymo įstaigose ir pirmoje vietoje rinkęsi sporto būrelius, antroje vietoje leistų lankyti meninio ugdymo būrelius (24 proc.), trečioje vietoje – technologijų būrelius (17,7 proc.). Mažiausiai tėvų (5,8 proc.) norėtų, kad jų vaikas lankytų kompiuterinės grafikos būrelius, nors jie yra populiarūs tarp vaikų (8,5 proc.).

2 lentelė. Tėvų požiūrio į neformaliojo švietimo veiklos įtaką vaiko ugdymui ranginė koreliacija

	Veikla ugdo asmenybės kūrybiškumą	Veikla skatina susipažinti ir geriau išmokti dalyko	Veikla padeda realizuoti ir atsiskleisti	Veikloje įgyjama daugiau pasitikėjimo savimi	Veikla moko bendravimo ir bendradarbiavimo
Veikla ugdo asmenybės kūrybiškumą		$\rho = 0,433$ $p < 0,0001$	0,329 0,0001	$\rho = 0,599$ $p < 0,0001$	0,320 0,0001
Veikla skatina susipažinti ir geriau išmokti dalyko	$\rho = 0,433$ $p < 0,0001$		$\rho = 0,495$ $p < 0,0001$	0,276 0,0001	0,329 0,0001
Veikla padeda atsiskleisti	0,329 0,000	$\rho = 0,495$ $p < 0,0001$		0,382 0,0001	
Veikloje įgyjama daugiau pasitikėjimo savimi	$\rho = 0,599$ $p < 0,0001$	0,276 0,0001	0,382 0,0001		$\rho = 0,531$ $p < 0,0001$
Veikla moko bendravimo ir bendradarbiavimo	0,320 0,0001	0,329 0,0001	0,345 0,0001	$\rho = 0,531$ $p < 0,0001$	

Vaikų tėvai pasiūlė, kad siekiant didinti techninės kūrybos būrelių patrauklumą reikia skirti didesnę finansavimą, pritraukiant kuo daugiau vaikų į šią veiklą. Tyrime dalyvavę vaikų tėvai nurodė, kad reikėtų pritaikyti klases, nes mokymo aplinka turi įtakos vaiko lankomumui. 10 proc. apklaustųjų teigia, kad norėtų daugiau projektų, renginių, susijusių su technologijomis, kad vaikai turėtų kur pasirodyti su savo darbais.

Išvados

1. Vilniaus savivaldybės Švietimo skyriaus statistinės ataskaitos rodo, kad Vilniaus mieste veikia 2 kūrybos centrai ir 12 vaikų ir jaunimo klubų, kuriose organizuojamas neformalusis technologinis ugdymas. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad vaikų ir jaunimo laisvalaikio techninės kūrybos užimtumo pasiūla yra maža, palyginti su kitomis ugdymo kryptimis – sporto, muzikos, dailės.
2. Tyrimas atskleidė, vaikų (9–14 m.) neformaliojo technologinio ugdymo būrelių pasirinkimo veiksniais: dauguma tėvų mano, kad šioje veikloje geriau atsiskleidžia vaiko talentas ir vaikas save išreiškia, įgyja pasitikėjimo savimi, išmoksta bendrauti ir bendradarbiauti, ugdomas kūrybiškumas.

Pasak pedagogų, neformaliojo technologinio ugdymo būrelių nepasirinkimo priežastys yra: formaliojo technologinio ugdymo veiklos finansavimas, kruopštumo ir kantrybės stoka kuriant darbus, būrelių reklamos trūkumas, TV įtaka.

3. Tyrime išryškėjo pagrindinės technologinio ugdymo būrelių organizavimo neformaliajame švietime problemos: nepakankamas technologijų būrelių finansavimas, priemonių, įrankių ir medžiagų trūkumas, materialinės bazės trūkumas įrengiant technologijų klases, neišspręstos susisiektimo galimybės, per didelis būrelių mokestis, mokinių nesugebėjimas suderinti daug veiklų.

Literatūra

- Britton, E. et al. (2005). *Bringing technology education into K-8 classrooms*. Thousand Oaks: Corwin Press.
- Clarijs, R. (2008). *Leisure & non – formal education: a European overview of after – school and out-of-school education*. Praha: EAICY.
- Galkauskas, J. K. (2007). Technologinio ugdymo kaitos aspektai bendrojo ugdymo mokykloje. *Pedagogika*, 88, 88–92.
- Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V. (2007). *Edukologija: mokomoji knyga studentams*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
- Jacikevičius, A. (1995). *Žmonių grupių (socialinė) psichologija*. Vilnius: Žodynas.
- LR švietimo įstatymas. (2011). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas.
- LRŠMM. (2006). *Neformaliojo vaikų švietimo sąnaudos ir prieinamumas. Tyrimo ataskaita*. [žiūrėta 2015 m. birželio 21 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/110_0b6c475320b84c4e5b6c3898f8042381.pdf.
- LRŠMM. (2008). *Mokiniai, dalyvaujantys neformaliajame švietime*. [žiūrėta 2015 m. birželio 21 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/MOKINIAI_DALYVAUJANTYS_NEFORMALIAJAME_SVIETIME_2008.pdf.
- LRŠMM. (2010). *Lietuvos švietimas. Tik faktai*. [žiūrėta 2015 m. birželio 21 d.]. Prieiga per internetą: <http://www.smm.lt/uploads/documents/kiti/Lietuvos%20svietimas%202010.pdf>.
- LRŠMM. (2012). *Neformaliojo ugdymo aktualijos*. [žiūrėta 2015 m. birželio 21 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/477_634801eaaa5cc0253db23ca56c1caa66.pdf.
- Makarskaitė, R. (2002). *Papildomas ugdymas pradinėje mokykloje*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
- Mc Cormick, R., Murphy, P., Harrison, H. (1993). The evolution of current practice in technology education. In *Teaching and learning technology*. Wokingham: Addison–Wesley.
- Morkūnienė, A. (2012). *Neformaliojo vaikų švietimo kaitos nuostatos*. Ugdymo plėtotės centras. [žiūrėta 2013 m. gegužės 6 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/477_634801eaaa5cc0253db23ca56c1caa66.pdf.
- Neformaliojo vaikų švietimo koncepcija*. (2005). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas.
- Ramanauskaitė, A. (2002). *Technologinio ugdymo prielaidos ir jų raiška Lietuvos vidurinėje mokykloje: daktaro disertacijos santrauka*. Kaunas: Technologija.

- Rasinen, A. (2003). An analysis of technology education curriculum of six countries. *Journal of Technology Education*, 15 (1), 31–47.
- Rogers, A. (2005). *Non-formal education: flexible schooling or participatory education?* New York: Springer.
- Seemann, K. (2003). Basic principles in holistic technology education. *Journal of Technology Education*, 14 (2), 28–39.
- Statauskienė, L. (2006). Technologinis ugdymas. Realių pokyčių galimybės. *Pedagogika*, 82, 85–90.
- Širiakovienė, A. (2005). Papildomo darbinio (technologinio) ugdymo kaita Lietuvoje. *Acta paedagogica Vilnensia*, 15, 143–148.
- ŠMM. (2003). *Popamokinės veiklos veiksmingumas*. VPU Sociologinių švietimo tyrimų laboratorija. [žiūrėta 2015 m. birželio 21 d.]. Prieiga per internetą: http://www.smm.lt/web/lt/teisesaktai/listing?date_from=&date_till=&text=popamokines+veiklos+veiksmingumas&submit_lawacts_search=.
- Vaikų ir jaunimo socializacijos programa*. (2010). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas.
- Valstybinės švietimo strategijos 2003–2012 metų nuostatos*. (2003). Vilnius: Lietuvos Respublikos Seimo nutarimas.
- 2011–2013 metų pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų bendrieji ugdymo planai*. (2011). Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras.
- Лебедева, А. Д. (2000). Развитие социальных функций системы дополнительного образования детей. In *Дополнительное образование детей*. Москва: ВЛАДОС.
- Фришман, И. И. (2008). *Неформальное образование детей и молодежи в общественных объединениях: сборник научно-практических материалов*. Москва: Педагогические технологии.

Non-Formal Technological Education of Children in the City of Vilnius

Birutė Žygaitienė¹, Jūratė Sinkevičienė²

¹ Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Sciences, Mathematics and Technologies, Department of Technologies and Technological Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, birute.zygaitiene@leu.lt

² Lithuanian University of Educational Sciences, Faculty of Sciences, Mathematics and Technologies, Department of Technologies and Technological Education, Studentų St. 39, LT-08106 Vilnius, Lithuania, jurate.sinkeviociene@gmail.com

---

Summary

Education and socialization constitutes the method of formation of the person, society and state's future; therefore well-organized non-formal education of children and youth as well as the occupation of their leisure time is a necessary condition for the socialization of the young generation and for effective delinquency prevention.

The problem of the research is that the technological education is underestimated in the non-formal education. Children have equal possibilities to participate in activity groups of the general education school and the non-formal education school; however, a clear tendency can be seen that technologies hobby groups are not popular in the institutions of non-formal education of children.

The aim of the research was to establish the organizational aspects of the technological education of non-formal education of children in Vilnius city as well as the determining factors. The tasks of the research were the following: to analyze the situation of the organization of non-formal technological education in Vilnius city. To reveal the factors of children's choice of technological education in the field of non-formal education. To research the problems of the organization of technological development in non-formal education.

To achieve this aim the following research methods were used: analysis of literature and documents, empirical study (triangulation questionnaire was used), statistical analysis and comparisons graphical analysis, correlation analysis were performed.

The analysis of statistical reports has showed that 2 creation centres and 12 children and youth clubs operate in Vilnius city, in which non-formal and technological education is organized, however, technological hobby groups are not popular among children.

The results of the research has showed that the main problems in the field of the organization of technological hobby groups in non-formal education and related their attendance are as follows: inefficient financing of technological hobby groups, lack of activity means, non-equipped technological rooms in which children could educate in the appropriate environment. Also the problems of communications, too high charges for hobby groups and incompatibility of the time and activity of technological education are still not solved.

Keywords: *non-formal education of children, technological education, organization.*

Įteikta / Received 2013-06-10
Priimta / Accepted 2015-06-22